

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені Г.С. СКОВОРОДИ

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«УКРАЇНСЬКЕ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ:
ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ»

(11 травня 2018 року)

Харків – 2018

1. Лозовий В. С. Українська революція та українська ментальність (1917-1921pp.) / Краєзнавство. - 2002. - 1. - С. 53-59. - Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/kraj_2002_1_53
2. Мильчина В. Перри Андерсон Теплая мысль. Критический взгляд на французскую культуру. – ОЗ. – 2008. – №4
3. Мінк Ж. Геополітика, примирення та ігри з минулим: на шляху до нової пояснювальної парадигми колективної пам'яті .- УМ. – 2009. -№4. – С. 63-77
4. Савельева И. М. Что случилось с «Историей и теорией?» : препринт WP6/2011/03 [Текст] / Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». – М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2011. – 44 с. – 150 экз.
5. Щербенко Е. Український політичний дискурс і проблема громадянської релігії / Наукові записки Інституту політичних та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – 2017. – № 3 (89). С. 156-168

Беззубенко А.В., кандидат історичних наук,
доцент кафедри всесвітньої історії
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди

РЕАКЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ СПІЛЬНОТИ НА ПОДІЇ 1917 – 1918 РР. В УКРАЇНІ

Кризові явища в сучасному політичному житті Української держави повертають нас до аналізу подій Української революції початку ХХ ст., зокрема до характеристики політики країн-членів Антанти та блоку Центральних держав щодо України в 1917 – 1918 рр.

Тема даного дослідження знайшла достатнє висвітлення в історіографії. Найбільшу цінність для нашого дослідження становлять праці учасників тих подій – М. Грушевського [3], О. Шульгина [10], Д. Дорошенка [6, 7]. Проблема взаємовідносин України з іншими країнами у кризові 1917 – 1918 рр. ґрунтовно досліджувалась такими вітчизняними вченими, як Н. Городня [1, 2], І. Дацків [4, 5], О. Павлюк [7], В. Сергійчук [8], В. Соловйова [9] тощо.

Метою статті є аналіз міжнародної реакції на події 1917 – 1918 рр. в Україні. Оскільки ці події тривали на завершальному етапі Першої світової війни, то ми звернули увагу на політику щодо України провідних на той час держав світу, зокрема США, Франції, Великобританії, Німеччини та Австро-Угорщини.

Як відомо, поштовхом до початку революції на українських землях стала політична дестабілізація в Російській імперії у лютому 1917 р. Вже на початку березня в Україні ліквідовуються царські адміністрації і на політичну арену виходить новий центр влади – Українська Центральна Рада (далі – УЦР, керівник – М. Грушевський). УЦР очолила національно-демократичну революцію в країні. Частина її членів виступала за самостійність, частина – за автономію у складі Росії. Стартувавши з простих дебатів із петроградською владою за повноваження, у результаті революційних подій Четвертим Універсалом УЦР 22 січня 1918 р. було проголошено незалежність Української Народної Республіки (далі – УНР).

Дестабілізація становища в Росії була з тривогою сприйнята країнами Антанти. Франція і Великобританія побоювались, що революційні події в Російській імперії негативно вплинуть на ситуацію на фронтах Першої світової війни. Це давало шанс блоку Центральних держав змінити хід подій на свою користь. До того ж Антанта насторожено сприйняла створення УЦР та проголошення нею української автономії, вбачаючи в цьому підривну діяльність німців [1. С. 163]. Інтерес Антанти до УНР обумовлювався виключно їхніми військовими цілями – потребами уникнути ліквідації Східного фронту та передислокації німецької і австро-угорської армій на Західний фронт.

У той же час Україна очікувала від Антанти, що країни цього блоку визнають її та надішлють офіційних послів для встановлення дипломатичних

відносин відповідно до норм міжнародного права. Цьому, на думку українських політичних діячів, сприяло і активне спілкування представників воєнних місій країн, передусім України і Франції. Представники ж військових місій Великобританії та Франції розглядали процеси українізації армії з точки зору можливої користі для військових дій союзників на Східному фронті, тому були встановлені лише неофіційні контакти з окремими міністрами українського уряду. Таким чином, Антанта так і не змогла визначитися щодо українського питання. Схильність Франції до України було порушено чіткою позицією Великої Британії, яка пропонувала висловити прихильність, однак не визнавати офіційно незалежність Української держави.

У грудні 1917 р. Україна опинилася перед реальною загрозою втратити позитивні надбання революції через більшовицьку агресію і вагання Антанти. Власні збройні сили були відсутні. Країна перебувала по суті у безвихідній ситуації. 24 грудня уряд УНР оголосив ноту перед Центральними державами і Антантою про намір України взяти участь у Брестській мирній конференції. Наприкінці грудня 1917 р. делегація УНР, яку очолював В. Голубович, прибула до Брест-Литовська. Ухваливши таке рішення, влада Української Народної Республіки розраховувала укласти мир із блоком Центральних держав і припинити агресію більшовицької Росії. Разом з тим, УНР вважала необхідною і підтримку добрих стосунків із державами Антанти.

У січні 1918 р. в Яссах за наполяганням Франції було організовано зустріч представників Франції, США, Великої Британії та Італії з українською делегацією на чолі з А. Галіпом (заступник міністра закордонних справ УНР). Українці чітко висловили свої вимоги, які полягали у визнанні української незалежності країнами-членами Антанти, встановленні з ними дипломатичних відносин, наданні матеріальної та фінансової допомоги на пільгових умовах. Однак переговори не привели до позитивних рішень. А після проголошення IV Універсалу Центральної Ради і участі української делегації в Бресті як представників незалежної держави й визнання УНР Центральними державами, Антанта остаточно втрачає інтерес до України.

Щодо Сполучених Штатів, то про їхнє ставлення до України говорить наступний красномовний факт. Посол США в Петрограді переконував Дугласа Дженкінза, колишнього консула США у Римі, не визнавати український уряд. США були свого роду пасивним спостерігачем подій Української революції. Сполучені Штати, як і їх партнери по Антанті, бачили Росію як єдину і неподільну державу, а українське питання вважали внутрішньою справою країни.

Як зазначає І. Дацків, таке ставлення до України з боку США і країн Заходу викликала автономістська концепція державного будівництва [5. С. 25]. Упродовж 1917 р. УНР не сформувала зовнішньополітичного відомства, за допомогою якого можна було акцентувати увагу міжнародної спільноти на українському питанні. Зневірившись у сприянні з боку Антанти і США та можливості з їхньою допомогою зберегти незалежність та домогтися визнання, УНР все більше схилилася до сепаратного миру з Четверним союзом, оскільки на миролюбні пропозиції щодо закінчення війни і загального миру Захід не відгукнувся [5. С. 25].

Австро-Угорщина і Німецька імперія, зі свого боку, прагнули зближення з Українською Народною Республікою. Ці країни потребували значної кількості продовольства. А укладення миру з Україною, багатою на хліб, цілком розв'язало б цю проблему. Тому представники блоку Центральних держав вітали бажання УНР взяти участь у переговорах в Брест-Литовську. 9 лютого 1918 р. укладення Брест-Литовського договору стало доконаним фактом. За його умовами Німеччина, Австро-Угорщина, Туреччина і Болгарія визнали незалежність України. УНР зобов'язувалась реалізувати поставки продовольства до Німецької імперії та Австро-Угорщини. У відповідь на це вони повинні були надати ЦР військову допомогу для очищення української території від більшовиків.

До кінця квітня 1918 р. австро-німецька армія практично контролювала всю Україну. Однак реальний стан справ в УНР викликав у них значне розчарування. Командування німецьких та австро-угорських військ було роздратоване неспроможністю українського уряду забезпечити вивезення продовольства до Німеччини та Австро-Угорщини. У результаті співпраця з ЦР

припинилась і австро-німецьке командування зайнялося пошуками більш ефективного союзника. З 29 квітня 1918 р. в Українській революції розпочинається новий етап – період Гетьманату.

Отже, найголовнішою проблемою для США і Антанти у 1917 – 1918 рр. було утримання Східного фронту. Тому Велика Британія і Франція шукали на російській території ті сили, які були б здатні продовжувати воєнні дії проти блоку Центральних держав. Однак найбільш ефективною силою, на їхню думку, залишалася єдина та неподільна Росія. На жаль, місця незалежній Україні в їхніх планах не знайшлося. Як стверджує В. Сергійчук, байдуже ставлення країн Заходу до підтримки українського національно-визвольного руху пояснювалося також і неусвідомленням необхідності боротьби за долю України певною частиною самих українців.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Городня Н. Переговори держав Антанти з Українською Народною Республікою в кінці 1917 – на початку 1918 рр. [Електронний ресурс] / Н. Городня // Європейські історичні студії. – Режим доступу: <http://eustudies.history.knu.ua/nataliya-gorodnya-peregovory-derzhav-antanty-z-ukrayinskoyu-narodnoyu-respublikoyu-v-kintsi-1917-na-pochatku-1918-rr/>
2. Городня Н. Становлення української державності в роки Першої світової війни: пошук союзників [Електронний ресурс] / Н. Городня. – Режим доступу: <http://www.national.org.ua/library/gorodnia.html>
3. Грушевський М.С. Хто такі українці і чого вони хочуть / М.С. Грушевський. – К.: Знання, 1991. – 240 с.
4. Дацків І. Встановлення дипломатичних відносин української держави з країнами Четвертого союзу / І. Дацків // Мандрівець. – 2009. – № 2. – С. 45-50.
5. Дацків І. Дипломатичні відносини Української Центральної Ради з країнами Антанти / І. Дацків // Мандрівець. – 2010. – № 4. – С. 21-26.
6. Дорошенко Д. Історія України, 1917 – 1923: В 2 т. / Д. Дорошенко. – К.: Темпора, 2002. – Т. 1: Доба Центральної Ради. – 321 с.

7. Павлюк О. Боротьба України за незалежність і політика США (1917 – 1923) / О. Павлюк. – К.: Academia, 1996. – 188 с.
8. Сергійчук В. Неусвідомлення України. Ставлення світу до української державності: погляд у 1917 – 1921 роки з аналізом сьогодення / В. Сергійчук. – Львів: Свічадо, 2002. – 704 с.
9. Соловійова В.В. Дипломатична діяльність українських національних урядів 1917 – 1921 рр. / В.В. Соловійова. – Київ – Донецьк: Ін-т історії України НАН України, 2006. – 394 с.
10. Шульгин О. Початки діяльності Міністерства закордонних справ України / О. Шульгин // Український самостійник. – 1957. – Грудень. – Ч.4. – С. 29-32.
6. Лозовий В. С. Українська революція та українська ментальність (1917-1921рр.) / Краєзнавство. - 2002. - 1. - С. 53-59. - Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/kraj_2002_1_53
7. Мильчина В. Перри Андерсон Теплая мысль. Критический взгляд на французскую культуру. – ОЗ. – 2008. – №4
8. Мінк Ж. Геополітика, примирення та ігри з минулим: на шляху до нової пояснювальної парадигми колективної пам'яті .- УМ. – 2009. -№4. – С. 63-77
9. Савельева И. М. Что случилось с «Историей и теорией?» : препринт WP6/2011/03 [Текст] / Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». – М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2011. – 44 с. – 150 экз.
10. Щербенко Е. Український політичний дискурс і проблема громадянської релігії / Наукові записки Інституту політичних та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – 2017. – № 3 (89). С. 156-168

Верас Т.В., студентка ХНПУ ім. Г. С. Сковороди
Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. О. С. Гончарова